

**Омельченко І.К., Сорокін О.В., Череватий В.В. Історія держави і права зарубіжних країн. Навч. посібник для студентів вищих закладів освіти. К.: Ін-т держави і права ім. В.М. Корецького НАН України.**

---

ІНСТИТУТ ДЕРЖАВИ І ПРАВА ім. В.М. КОРЕЦЬКОГО  
НАН УКРАЇНИ

І.К.Омельченко, О.В.Сорокін, В. В.Череватий

**ІСТОРІЯ  
ДЕРЖАВИ  
і ПРАВА  
зарубіжних країн**

Навчально-методичний посібник

Київ  
2000

**ОСНОВНІ ВІДОМОСТІ**

УДК 34 (091)  
ББК 67.3 (УКР)  
О-57

**Рецензенти:**

**Страхав М.М.** — доктор юридичних наук, професор  
Національної юридичної академії України  
ім. Ярослава Мудрого

**Чехович В.А.** — кандидат юридичних наук, доцент  
Національного університету України ім. Т.Г. Шевченка

---

**Омельченко І.К., Сорокін О.В., Череватий В.В.**

Історія держави і права зарубіжних країн. Навч. посібник для студентів вищих закладів освіти. К.: Ін-т держави і права ім. В.М.Корецького НАН України. — 2000.—136 с.

ISBN 966-02-1736-6

Навчальний посібник є першою україномовною термінологічною розробкою з курсу історії держави і права зарубіжних країн та першою в Україні збіркою допоміжних матеріалів з цього предмету.

Посібник розрахований на викладачів, студентів вищих навчальних закладів, які навчаються за спеціальністю «Правознавство», та на учнів спеціалізованих середніх навчальних закладів, а також всіх, хто цікавиться світовою історією.

Навчально-методичний посібник містить термінологічний словник, хронологічну таблицю, короткі відомості про найвідоміші світові реформи та правові пам'ятки, вибрані латинські висловлювання, літературу та таблиці до курсу історії держави і права зарубіжних країн.

**ББК 67.3 (УКР)**

ISBN 966-02-1736-6

© Омельченко І.К.,  
Сорокін О.В.,  
Череватий В.В., 2000

**ПЕРЕДМОВА**

Курс історії держави і права зарубіжних країн має важливе значення для підготовки правознавців. Його основною метою є ознайомлення студентів із загальними закономірностями виникнення й розвитку держав, найважливішими історико-правовими та політичними фактами в житті зарубіжних країн, юридичною термінологією та із світовими пам'ятками юридичної культури. Історія держави і права дає також ключ до розуміння проблем державотворення та основних закономірностей розвитку сучасних держав. Особливого значення дослідження проблем історії держави і права зарубіжних країн набуває в часи переосмислення традиційних, заідеологізованих підходів до державних інститутів минулих часів та до оцінки найвидатніших пам'яток світової правової спадщини. Таким чином, цей курс сприяє загальному розвитку студентів, формуванню їхньої правосвідомості і політичної та правової культури майбутніх юристів.

Пропонований навчально-методичний посібник має полегшити вивчення навчального матеріалу та покращити орієнтацію студентів у ньому. Терміни розподілені на групи за ознакою часу та приналежності до якоїсь держави. Перед кожною групою термінів, що належать до історії

певного періоду (наприклад, до історії європейських держав періоду середньовіччя), є хронологічна таблиця, що, безумовно, полегшує орієнтацію в часі й просторі. Для досягнення цієї ж мети терміни, що зустрічаються в тексті кілька разів, виділені *курсивом*. Такий підхід сприяє систематизації матеріалу. Найбільш важливі або найчастіше вживані терміни виділені в окрему групу («**Терміни, що належать до історії кількох країн (періодів) або до всього курсу**»). Необхідно також наголосити на тому, що автори при доборі термінів виходили з того, що повинні знати студенти для ґрунтовного засвоєння курсу.

Щоб розширити знання студентів у галузі римського права та озброїти їх «крилатими висловами» римських юристів, у посібнику пропонуються вибрані **латинські висловлювання**, що рекомендуються для вивчення.

У кінці виділені та охарактеризовані **найвідоміші реформи та правові пам'ятки** всіх часів і народів, розташовані за хронологічною ознакою, з короткою їх характеристикою та зазначенням місця й періоду створення.

<i>Передмова</i> .....	3
<b>Термінологічний словник. Хронологічні таблиці</b> .....	5
Терміни, що належать до історії кількох країн (періодів) або до всього курсу.....	5
Стародавній світ.....	17
Ранньофеодальні держава і право. Період Середньовіччя.....	43
Держава і право Нового часу.....	68
Новітній час.....	79
Найвідоміші реформи та світові правові пам'ятки....	89
Деякі латинські висловлювання.....	103
<b>Література</b> .....	105
I. Підручники, посібники і хрестоматії.....	105
II. Видання довідкового характеру.....	106
III. Інші підручники та посібники, додаткова література, джерела й мемуари.....	107
<b>Деякі таблиці до курсу історії держави і права зарубіжних країн</b> .....	120